

บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม
ของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
Local Government Politicians' Roles in Community Participatory
Development Through Buddhist Principles in Phrae Municipality,
Phrae Province

จิรัฏฐ์ รัตนวงศ์¹, สายัณห์ อินนันใจ², สมจิต ขอนวงศ์³

Jirat Rattanawong¹, Sayan Innunjai², Somjit Konwong³

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹,

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²,

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย³

Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹,

Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²,

Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University³

Corresponding Author Email : tan20121@gmail.com

(Received : Apr 8, 2025; Revised : May 22, 2025; Accepted : Jun 6, 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรมกับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรมเพื่อการส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,226 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 รูปหรือคน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการพัฒนาระบบสิ่งแวดล้อม 2. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

3. ด้านการบริการสาธารณสุข 4. ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.05, S.D. = 0.79)

2. ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ หลักสังคหวัตถุธรรม 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.34)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรม 4 กับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (r = 0.726**)

คำสำคัญ : บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น; การพัฒนาชุมชน; การมีส่วนร่วมของประชาชน; หลักพุทธธรรม

Abstract

The objectives of the study are : 1) to study the level of the role of local politicians in community development with public participation in Phrae Municipality, Phrae Province; 2) to examine the relationship between the principles of Sangkawattadhammika (the four requisites of social harmony) and the role of local politicians in community development with public participation in Phrae Municipality, Phrae Province; and 3) to propose guidelines for applying the principles of Sangkawattadhammika to promote the role of local politicians in community development with public participation in Phrae Municipality, Phrae Province. This research uses Mixed Method Research, combining quantitative research through a Survey Research using a questionnaire, a sample of 1,226 people obtained by random sampling using Taro Yamane's formula using a tolerance level of 0.05. and qualitative research using in-depth interviews to collect qualitative data from 9 key informants.

The study's findings revealed that :

1. The level of the role of local politicians in promoting community development with public participation in Phrae Municipality, Phrae Province, across all four aspects, was generally at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.05, S.D. = 0.79).

2. The level of the role of local politicians in promoting community development with public participation in Phrae Municipality, Phrae Province, according to the four principles of *Sangkavattthu* (social welfare principles), was generally at a high level ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.34).

3. The relationship between the four principles of *Sangkavattthu* and the role of local politicians in promoting community development with public participation in Phrae Municipality, Phrae Province, was found to have a moderately strong positive correlation (r = 0.726**).

Keywords : Role of local politicians; community development; public participation; Buddhist principles

บทนำ

การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น เป็นกระแสที่ได้รับความนิยมอย่าง กว้างขวาง เนื่องจากเป็นแนวคิดที่กำหนดรูปแบบการปกครอง ที่ใช้แก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่อง ของการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ (Centralization) ที่ให้ความสำคัญกับราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคในการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งในเชิงโครงสร้างและการตัดสินใจจาก ข้าราชการ และผู้เชี่ยวชาญ (Technocrat) เป็นผู้กำหนดทิศทางนโยบาย และแนวปฏิบัติการบริหารราชการแผ่นดินแบบบอมายาธิปไตย (Bureaucratic Polity) แต่กลับไม่สามารถดูแล และตอบสนองความต้องการ และข้อเรียกร้องของประชาชนได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ภายใต้การปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ ยังขาดความเป็นประชาธิปไตย ที่กีดกันหรือเพิกเฉยต่อการมี ส่วนร่วมจากประชาชน ด้านการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะนโยบาย หรือร่วมบริหาร/ ปกครองตนเองกับฝ่ายรัฐ อีกทั้งความอ่อนแอของหน่วยการปกครองท้องถิ่น (โกวิท พวงงาม, 2554 : 118)

นักการเมืองท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น ถือเป็น ผู้นำและตัวแทนประชากรในชุมชน ที่มีบทบาทอย่างมากโดยเฉพาะ เทศบาลเมือง บทบาทความสำคัญเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอิทธิพลในทางปฏิบัติ และจะก่อให้เกิดผลต่อ การเปลี่ยนแปลง หรือมุ่งประสงค์ให้สอดคล้องต่อความต้องการของชุมชนนั้น ๆ ให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับกระแสการกระจายอำนาจของรัฐ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชน มีส่วนร่วมในท้องถิ่น สามารถเข้ามาแก้ไข ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ตามเจตนารมณ์ในการวางแผนของกระบวนการกำหนดนโยบายของเทศบาลเมือง ซึ่งผู้ที่เป็นตัวกำหนดทิศทางต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเกิดจากนักการเมืองท้องถิ่นทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะการแสดงบทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบายการพัฒนาของเทศบาลเมือง (วิชุกร นาครชน, 2550 : 162–165)

เนื่องจากเป็นชุมชนเมืองจึงมีความพร้อมในด้านทุกด้านเช่นด้านการคมนาคม ด้านการจัดการขยะมูลฝอย หรือด้านความปลอดภัยภายในชุมชน แต่ประชากรส่วนใหญ่ในเทศบาลเมืองแพร่ มีสถานที่ศึกษา และสถานที่ทำงานซึ่งไม่ได้อยู่ในชุมชน และประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ จึงทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนหรือกิจกรรมภายในชุมชน เนื่องจากต้องไปประกอบอาชีพหรือศึกษาภายนอกชุมชน และเวลาไม่ตรงกับกิจกรรมของชุมชน จึงทำให้กิจกรรมพัฒนาชุมชน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชน มีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมน้อย (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2526)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาบทบาทนักการเมืองท้องถิ่น มักมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติเป็นส่วนมาก ส่วนในด้านพฤติกรรม พบว่า ยังมีผู้ศึกษาจำนวนไม่มากนัก และจากความสำคัญของบทบาท และอำนาจหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงมีต่อชุมชนและประชาชน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักการเมืองท้องถิ่นนั้นจะต้องมีภาวะความเป็นผู้นำ มีคุณธรรม และจริยธรรมในการบริหารจัดการชุมชน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมือง

จังหวัดแพร่ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ประยุกต์เพื่อส่งเสริมและศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแสดงความคิดเห็น และเข้าถึงข้อมูลในการบริหารจัดการ เพื่อยกระดับชุมชน และประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรมกับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีบทบาท เป็นทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ซึ่งกล่าวถึงพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล ครอบคลุมกลุ่มหรือชุมชนภายในสังคมและวัฒนธรรม บทบาทเป็นแนวคิดด้านสังคมวิทยา จิตวิทยาและมานุษยวิทยาสำหรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์บุคคล ครอบคลุม กลุ่มหรือชุมชน เนื่องจากมนุษย์ในสังคมมีการปฏิสัมพันธ์และนิติสัมพันธ์ การกำหนดบทบาทจึงเปรียบเสมือนการจัดระเบียบของบุคคลสังคมที่จะปฏิบัติต่อกันได้มีนักวิชาการให้ความหมายของบทบาทไว้ต่าง ๆ พอสรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการ (Levingson, 1964 : 18) ดังนี้

1. บทบาท หมายถึง ข้อห้าม ความคาดหวัง ปทัสถาน ความรับผิดชอบและอื่น ๆ ที่มี ลักษณะในทำนองเดียวกันซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้บทบาทตามความหมายนี้ คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปที่การบ่งชี้ถึงหน้าที่อันควรกระทำนั้น
2. บทบาท หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คิด และกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น
3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ แนวทางที่บุคคลพึงกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

บทบาทของนักการเมือง หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่การแสดงออกหรือการแสดงพฤติกรรมของนักการเมืองท้องถิ่นด้านต่าง ๆ คือ 1) ด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต 3) ด้านการบริการสาธารณสุขและสุขภาพอนามัย 4) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบสำหรับการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบ และปรับปรุงการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง กระบวนการที่มุ่งพัฒนาให้บุคคลหรือสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม

3. ด้านการบริการสาธารณสุขและสุขภาพอนามัย หมายถึง การให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชน เพื่อส่งเสริม ป้องกัน รักษาฟื้นฟูสุขภาพและควบคุมโรค

4. ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการที่มุ่งพัฒนาให้ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ มีความสามัคคีร่วมมือกันพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน โดยชุมชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการตัดสินใจ และการดำเนินงานต่าง ๆ ของชุมชน (วิชุกร นาคน, 2550 : 162-165)

สถานภาพ หรือตำแหน่งเป็นตัวกำหนดบทบาทให้แก่บุคคล สถานภาพเป็นนามธรรม หมายถึงฐานะหรือตำแหน่ง ดังนั้น เมื่อกำหนดตำแหน่งใดขึ้นก็จำเป็นต้องมีบทบาทหรือภาระหน้าที่ กำกับตำแหน่งนั้นเสมอ เปรียบเสมือนเป็นเหรียญอันเดียวที่มีสองหน้า คือ มีสถานภาพอยู่หน้าหนึ่งกำกับตำแหน่งนั้นเสมอ และเปรียบเสมือนเป็นเหรียญอันเดียวที่มีสองหน้า คือ มีสถานภาพอยู่หน้าหนึ่งและบทบาทอีกหน้าหนึ่ง

บทบาท ประกอบด้วยตัวประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรมหลายลักษณะ คือ 1. ตัวประกอบ ที่เสริมบทบาท เช่น การพูดเก่งการมีอารมณ์ขัน 2. ตัวประกอบที่เป็นตัวสำคัญหรือแกนของบทบาทอันขาดมิได้ เช่น พ่อแม่ต้องเลี้ยงดูลูก 3. ตัวประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น แพทย์จะบำบัดโรคต้องมีใบประกอบโรคศิลปะ (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545 : 115)

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะ ของบทบาทไว้ดังนี้ 1. บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (Role Prescriptions) คือ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง 2. บทบาทที่กระทำจริง (Role Descriptions) คือ บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น ๆ 3. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectations) คือ บทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่นว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น ๆ ควรกระทำอย่างไร (จิรวุฒิ เสนาคำ, 2549 : 192)

ลักษณะของบทบาทไว้ว่า การที่สังคมได้กำหนดเฉพาะเจาะจงให้เราปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใด บทบาทหนึ่งนั้น เรียกว่าเป็นบทบาทที่ถูกกำหนด (Prescribed Role) ถึงแม้ว่าบุคคลบางคนจะไม่ได้ปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่คาดหวังโดยผู้อื่นเราก็คงยอมรับว่า จะต้องปฏิบัติไปตามบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ให้ ส่วน บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Role) เป็นวิธีที่บุคคลได้แสดงออกมาจริงตามตำแหน่งของเขาความไม่ตรงกันของบทบาทที่ถูกกำหนดบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้นอาจมาจาก

1. ความไม่เห็นด้วย หรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนดไว้
2. บุคคลขาดความเข้าใจในส่วนของบทบาท
3. บุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุปแล้วประเภทของบทบาทสามารถแบ่งออกได้ 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

- 1) บทบาทตามที่ถูกบุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นจะคาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ย่อมเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ประสบการณ์หรือบุคลิกภาพและค่านิยมของแต่ละคน

2) บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ได้แก่ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมายหรือตามคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพหนึ่ง ๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้น

3) บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual/Enacted Role) ได้แก่ การกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริงซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วยสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทหนึ่ง ๆ อาจเป็นสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น การกดดันของกลุ่มต่าง ๆ จึงอาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทในอุดมคติหรือบทบาทที่บุคคลรับรู้ก็ได้

4) บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Expected Role) ความคาดหวังในบทบาทว่ามีได้กล่าวเฉพาะการกระทำอย่างเดียว แต่จะรวมไปถึงแรงจูงใจ ความเชื่อ ความรู้สึกและค่านิยมอีกด้วย ซึ่งความคาดหวังในบทบาทเป็นเรื่องที่กลุ่มสมาชิกโดยทั่วไปรับรู้หรือตั้งความหวังว่าบุคคลที่ครอบครองสถานภาพอยู่ควรมีการกระทำ แรงจูงใจ ความเชื่อ ความรู้สึกเจตคติ หรือค่านิยมอย่างไร สังคมโดยทั่วไป ความคาดหวังในบทบาทมักไม่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่อยู่ในความคิดคำนึงมากกว่าการที่บุคคลจะรับรู้ตนเองว่าควรแสดงบทบาทอย่างไรนั้น บุคคลก็รับรู้มาจากความหวังที่สมาชิกอื่นมีต่อเขา เช่น ผู้ที่จะครอบครองสถานภาพของผู้นำเขาจะต้องเรียนรู้สมาชิกกลุ่มที่เขาเป็นผู้นำนั้นว่ามีความคาดหวังในบทบาทของผู้นำอย่างไร ผนวกกับการรับรู้บทบาทของผู้นำในความคิดของเขาเองแล้วจึงแสดงบทบาทตามที่ควรเป็น ถ้าบทบาทที่แสดงออกมาสอดคล้องกับความคาดหวังของคนส่วนใหญ่เขาก็จะได้รับความนิยมนิยมชมชอบ แต่ถ้าขัดกับความคาดหวังของคนส่วนใหญ่เขาก็ไม่ได้รับการสนับสนุนอีก

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธีซึ่งรวมการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ชุมชนบ้านใหม่สวรรค์นิเวศ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 1,226 คน (เทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่, 2566, ออนไลน์) ใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,226 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายปิด เพื่อให้เลือกตามหัวข้อที่จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสัจพจน์หรือค่านิยมกับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก 3) อัตถจริยาการประพฤติประโยชน์ 4) สมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนา

ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 3) ด้านการบริการสาธารณสุขและสุขภาพอนามัย 4) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งและ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ประกอบด้วย 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก 3) อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ 4) สมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงนายกเทศบาลอำเภอเมืองแพร่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านใหม่สวรรค์นิเวศ เขตเทศบาลเมืองแพร่ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

2) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถาม จำนวน 302 ฉบับ โดยแจกกับประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านใหม่สวรรค์นิเวศ เขตเทศบาลเมืองแพร่ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามถูกวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายถึงข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) เป็นค่าที่วัดความสัมพันธ์ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน เนื่องจากระดับของตัวแปรที่ใช้เป็นระดับอันตรภาค และสามารถคำนวณได้ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน 3) สมาชิกอาสาสมัครหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 1 คน 4) สมาชิกสภาเทศบาลเมืองแพร่ จำนวน 1 คน 5) กลุ่มประชาชนชุมชนบ้านใหม่สวรรค์นิเวศ จำนวน 4 คน 6) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 9 รูปและคน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์เริ่มต้นจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดที่ชัดเจนในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบูรณาการหลักหลักสังคหวัตถุ กับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก 3) อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ 4) สมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูลถูกดำเนินการโดยผู้วิจัยที่ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและถูกต้องที่สุด

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านการบันทึกเสียงและจดบันทึกอย่างเป็นระบบ จากนั้นข้อมูลถูกนำมาแยกแยะและจัดเรียงเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งคำนึงถึงบริบทของผู้ให้ข้อมูล การวิเคราะห์จะนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา พร้อมทั้งการอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูลเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความชัดเจนในการนำเสนอ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีผลดังนี้

1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 42-49 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 5,000 บาท หรือต่ำกว่า จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4

2) ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ หลักสังคหวัตถุธรรม 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.34)

ตารางที่ 1 ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม 4

ข้อ	หลักสังคหวัตถุธรรม 4	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ทาน การให้	3.11	0.97	ปานกลาง
2	ปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก	3.32	0.75	ปานกลาง
3	อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์	4.60	0.54	มาก
4	สมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ	4.66	0.47	มาก
ภาพรวม		4.30	0.34	มาก

3) ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านรัฐศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = 0.79)

ตารางที่ 2 ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านรัฐศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน

ข้อ	ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม	4.66	0.43	มาก
2	ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	4.53	0.52	มาก
3	ด้านการบริการสาธารณสุข	3.93	0.86	ปานกลาง
4	ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็ง	3.26	0.77	ปานกลาง
ภาพรวม		3.05	0.79	ปานกลาง

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจจกัตถุธรรมกับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.726^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับระดับปานกลาง ($r = 0.581^{**}$) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.573^{**}$) ด้านการบริการสาธารณสุขและอนามัย มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.671^{**}$) และด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.435^{**}$)

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการประยุกต์หลักสัจจกัตถุธรรมเพื่อการส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า พบว่า แนวทางการประยุกต์หลักสัจจกัตถุธรรม 4 เพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ได้แก่ 1. ทาน การให้ 2. ปิยะวาจา วาจาที่เป็นที่รัก 3. อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ 4. สมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ทาน การให้ บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและการพัฒนาในสังคม การให้ไม่เพียงแต่หมายถึงการให้ทรัพย์สินหรือสิ่งของ แต่ยังหมายถึงการให้ในแง่ของการให้ความรู้ ความช่วยเหลือ หรือการให้บริการแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะในบทบาทของ นักการเมืองท้องถิ่น การใช้หลักการของการให้ในการพัฒนาชุมชนจะช่วยเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน และช่วยให้ชุมชนเติบโตในทุกมิติ

2) ด้านปิยะวาจา วาจาที่เป็นที่รัก บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การใช้คำพูดที่สร้างสรรค์และเป็นมิตร ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม โดยเฉพาะในบริบทของ นักการเมืองท้องถิ่น การใช้วาจาที่เป็นที่รักมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อพูดถึงการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการใช้ วาจาที่เป็นที่รัก จะสามารถช่วยสร้างการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนได้ในหลายๆ ด้าน

3) ด้านอัตถจริยา การประพฤติประโชน์ บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การกระทำที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งการประพฤติประโชน์นี้ไม่เพียงแต่หมายถึงการกระทำที่เป็นประโยชน์ส่วนตัว แต่ยังหมายถึงการทำความดีที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนในภาพรวม โดยเฉพาะในบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น การประพฤติประโชน์เป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน

4) ด้านสมานัตตตา การวางตนสม่าเสมอ บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การรักษาความสมดุลในการดำเนินชีวิต และการประพฤติตนในลักษณะที่สม่าเสมอ โดยไม่แปรปรวนหรือลั้งเล ซึ่งการวางตนสม่าเสมอไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน แต่ยังหมายถึงการมีความมั่นคงในการตัดสินใจ การแสดงความรับผิดชอบในทุกสถานการณ์ และการรักษาคำมั่นสัญญาต่อประชาชน ในบทบาทของ นักการเมืองท้องถิ่น การวางตนสม่าเสมอจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม 4 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ได้แก่ ด้านสมานัตตตา การวางตนสม่าเสมอ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านการอัตถจริยา การประพฤติประโชน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านปิยะวาจา วาจาที่เป็นที่รักอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านทาน การให้ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของธนดล ชัยนการ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่” ผลการศึกษาพบว่า 1. ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรม 7 กับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมมี ความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูงมาก ($r = 0.933^{**}$) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

หลักสังคหวัตถุธรรม 4 กับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วน ตำบล บ้านเหล่า จังหวัดแพร่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ในเทศบาล เมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมใน การรับผลประโยชน์และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลเห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาหน่อทราย รตนเมธี (นามแก้ว) (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง“การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาคประชาชนตามวิถีประชาธิปไตย ในชุมชนบ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนตามวิถีประชาธิปไตยในชุมชน บ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมี ส่วนร่วมในการดำเนินงานตามลำดับ

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรมกับบทบาทของ นักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรม 4 กับระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน แบบมีส่วนร่วมของประชาชน ในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในค่อนข้างสูง ($r = 0.726^{**}$) ความสัมพันธ์หลักสังคหวัตถุธรรม 4 กับระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น ในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง กล่าวคือ เมื่อนำหลักสังคหวัตถุธรรม 4 มาประยุกต์กับ บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น ในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ก็จะส่งผลให้ประชาชน เกิดการพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี ปันเต็ม (2565) ได้ ศึกษา “การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลช่อแฮอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรม กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำ บลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมมี ความสัมพันธ์เชิงบวกในค่อนข้างสูง ($r=0.772^{**}$) พบว่า สังคหวัตถุธรรมมี ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลห้วยอ้ออำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการส่งเสริม บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า แนวทางการประยุกต์หลักพุทธรธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น ในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ คือ ประชาชน ควรมีส่วนร่วมประชุมกับภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องการพัฒนาชุมชน อย่างสม่ำเสมอ และ

ควรเข้าประชุมและเลิกประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน นอกจากนี้ผู้ประชาชนในไม่บัญญัติกฎระเบียบที่นอกเหนือจากระเบียบที่บัญญัติไว้และไม่ล้มเลิกกฎบัญญัติเดิมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และที่สำคัญควรให้การเคารพนับถือผู้ใหญ่และให้เกียรติต่อสตรี ตลอดจนจนถึงให้เคารพการรักษาวัฒนธรรมประเพณีและการรักษาคัมภีร์โดยชอบธรรมแก่ผู้ทรงศีลผู้ทรงธรรมบริสุทธิ์ในการพัฒนาชุมชนตำบลเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ให้เกิดความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาไพโรจน์ กนตรมโม (สุบินะ) (2567) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์” พบว่า แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ คือ ประชาชนควรมีส่วนร่วมประชุมกับภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ และควรเข้าประชุมและเลิกประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

โดยนำหลักสังคหัตถุธรรม ซึ่งมี 4 ประการ คือ 1) ด้านทาน การให้ (2) ด้านปิยะวาจา วาจาที่เป็นที่รัก (3) ด้านอัตถจริยา การประพฤติประโชน์ (4) ด้านสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ มาประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรมเพื่อการส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (2) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (3) ด้านการบริการสาธารณสุขและสุขภาพอนามัย (4) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงสังเคราะห์องค์ความรู้เป็น JIRAT M MODEL

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย
ที่มา : จิรัฏฐ์ รัตนวงศ์

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง “บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตามหลักพุทธธรรม ในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย ดังปรากฏเป็น JIRAT M MODEL สรุปได้ดังนี้

J - Justice ความยุติธรรม ได้แก่ ความยุติธรรมเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาชุมชนที่ดี การสร้างสังคมที่ยุติธรรมจะทำให้คนในชุมชนรู้สึกมั่นใจว่าทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากร การปฏิบัติในระบบกฎหมาย หรือการตัดสินใจร่วมกันในชุมชน การสร้างระบบที่โปร่งใส เช่น การตั้งคณะกรรมการชุมชนที่ประกอบด้วยตัวแทนหลากหลายกลุ่ม จะช่วยลดความขัดแย้งในชุมชนได้

I - Ideology (อุดมการณ์) ได้แก่ ระบบความคิดหรือชุดของความเชื่อที่มีผลต่อการกำหนดแนวทางในการดำเนินการทางการเมือง การปกครอง หรือการพัฒนาสังคม โดยมักจะเกี่ยวข้องกับค่านิยมหลักที่บุคคล

หรือกลุ่มคนยี่ดื้อ เช่น ความยุติธรรม เสรีภาพ หรือความเท่าเทียม อุดมการณ์ทางการเมืองมักจะส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ต้องการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงโครงสร้างของสังคม

R - Respect ความเคารพ ได้แก่ ความเคารพในความหลากหลายในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของศาสนา วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิต ชุมชนที่ทุกคนเคารพกันจะเป็นชุมชนที่สงบสุข การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจและความร่วมมือ เช่น การเฉลิมฉลองวัฒนธรรมประเพณีร่วมกัน จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนในชุมชน

A - Access การเข้าถึง ได้แก่ การพัฒนาชุมชนที่ดีต้องทำให้คนในชุมชนทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและบริการได้อย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ ตัวอย่างเช่น การจัดบริการทางการแพทย์เคลื่อนที่ การให้ทุนการศึกษาสำหรับเด็กที่ยากจน หรือการตั้งระบบอินเทอร์เน็ตสาธารณะในพื้นที่ห่างไกล

T - Technology เทคโนโลยี ได้แก่ การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพัฒนาชุมชนจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การใช้แอปพลิเคชันช่วยในการจัดการทรัพยากร การทำการตลาดออนไลน์สำหรับสินค้าในชุมชน หรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อรายงานปัญหาเฉพาะในพื้นที่ เช่น ระบบน้ำอัจฉริยะในพื้นที่เกษตร หรือการใช้โซลาร์เซลล์ในพื้นที่ที่ขาดแคลนไฟฟ้า ทั้งนี้ การฝึกอบรมให้คนในชุมชนเข้าใจและใช้งานเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญ

M - moral คุณธรรม ได้แก่ คุณธรรมเป็นเหมือนหลักการหรือแนวทางในการดำเนินชีวิต ช่วยให้บุคคลตัดสินใจและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อตนและผู้อื่น คุณธรรมไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการอบรม สั่งสอน และฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นนิสัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1) ด้านทาน การให้ ควรเน้นการสร้างโครงการที่ส่งเสริมการบริการสุขภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชน

2) นักการเมืองท้องถิ่นส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติงานโดยการจัดตั้งกลุ่มหรือคณะทำงานเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

3) นักการเมืองท้องถิ่นสนับสนุนการบริการด้านสาธารณสุขในชุมชนโดยการจัดตั้งโครงการและกิจกรรมที่มุ่งเน้นการให้บริการสุขภาพที่เข้าถึงได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรนำไปปฏิบัติเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ ดังต่อไปนี้

- 1) สามารถส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนได้โดยใช้การสื่อสารที่สร้างสรรค์
- 2) การใช้คำพูดที่สุภาพและจริงใจจะช่วยสร้างความไว้วางใจระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นและประชาชน
- 3) การพูดจาด้วยความสุภาพและแสดงออกถึงความห่วงใยและเอาใจใส่
- 4) มุ่งเน้นการทำงานที่มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน
- 5) การประพฤติประโยชน์ในเชิงยั่งยืนหมายถึงการพัฒนาอย่างมีวิสัยทัศน์และคิดถึงผลกระทบในระยะยาว
- 6) การประพฤติประโยชน์ยังเกี่ยวข้องกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการพัฒนาชุมชน
- 7) สามารถตัดสินใจได้อย่างยุติธรรมและมีความโปร่งใส

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตามหลักพุทธธรรม ในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็น ดังต่อไปนี้

- 1) ควรศึกษา “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่”
- 2) ควรศึกษา “การประยุกต์หลักสังคหัตถธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่”

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2527). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน.
- โกวิท พวงงาม. (2554). *การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพินเนตพรินท์ติ้ง
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2518). *การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐิรวุฒิ เสนาคำ. (2549). *มานุษยวิทยาข้ามพรมแดน*. นนทบุรี : วัฒนธรรมศึกษา.
- ชนดล ขยันการ. (2565). *บทบาทนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสองแคว จังหวัดแพร่. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2547). *สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย หมวดที่ 4 องค์ประกอบ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลำดับที่ 2 เรื่องภารกิจหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2547). *การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- ประคอง กรรณสูตร. (2542). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ประธาน คงฤทธิศึกษากร. (2525). *ทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์.
- ประเสริฐ ปอนถิ่น. (2551). *พุทธธรรมกับงานสังคมสงเคราะห์*. เชียงใหม่ : ดาวคอมพิวกราฟฟิค.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. (2520). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2546). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พระใบฎีกาไพโรจน์ กนตมโม (สุปินะ). (2567). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลจรัล อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *ธรรมญูชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 82. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- พระมหาหน่อทราย รตนเมธี (นามแก้ว). (2565). *การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนตามวิถีประชาธิปไตยในชุมชนบ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัฒน์ บุญยรัตพันธุ์. (2517). *การสร้างพลังโดยขบวนการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- พุทธทาสภิกขุ. *บริหารธุรกิจแบบพุทธ*. กรุงเทพมหานคร : อตัมมโย, มปป.
- ไพโรจน์ แก่สาร. (2551). *หลักการคิดอย่างมีเหตุผลและกระบวนการตกลงใจ*. นครปฐม : สถาบันวิชาการการทหารชั้นสูง.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- วรวิทย์ โรมรัตน์พันธ์. (2554). *ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.
- วิชชุกร นาคนน. (2550). *นักการเมืองถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.
- วิญญู อังคนารักษ์. (2519). *หัวกอธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ.

- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์.
- สมนึก ภัททิยธนิ. (2549). *การวัดผลการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กาฬสินธุ์ : ประสานนักรการพิมพ์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2526). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2547). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิงจำกัด.
- สุภาวดี ปันเต็ม. (2565). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- อุทัย หิรัญโต. (2523). *การปกครองส่วนท้องถิ่น รายงานพิเศษ ลำพูนนคราประชาธิปไตย ตอนที่ 1 ประชาธิปไตยไม่ได้หล่นมาจากฟ้า*. กรุงเทพมหานคร : สหายบล็อกและการพิมพ์.
- Adrian, Charles R. (1996). *Local Government*. Encyclopedia America Vol. 17 : Connecticut : Grolier Incorporated
- Bruce, & J. Cohen. (1979). *Introduction of Sociology*. New York : McGraw Hill.
- Hinkle, D.E. (1998). *Applied Statistics for the Behavioral Sciences*. Boston : Houghton Mifflin.
- Levingson. (1964). *Role Person Ality and Social Structure*. New York : Macmillan.
- Robson, William A. (1953). *Local Government*. Encyclopedia of Social Sciences, Vol. X. New York : Macmillan.